

sterfte en voorkomen van verwickelingen; het aantal beddagen was zoowel voor geïnfecteerden als gecompliceerden abortus in beide periodes gelijk.

Voorts bleek uit het zuiver statistische onderzoek, dat in de 5-jarenperiode 1930-1934 de morbiditeit en mortaliteit tweemaal zoo hoog waren als in de periode 1935-1944. De laatste 2 oorlogsjaren was de maligniteit der miskramen verhoogd. Het schijnt, alsof de kwaadaardigheid der infecties in golven verloopt, hetgeen waarschijnlijk wordt veroorzaakt door wisseling in de virulentie der microben.

E. SLUITER

INGEZONDEN

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen

VARICES

Op hetzelfde ogenblik dat ik het artikel van collega KLEBER over „Varices” in mijn verbandkamer doorlas, een artikel dat in een glasheldere nutshell al het wezenlijke van de spataderen, uit chirurgisch oogpunt, bevat, stond er een 1.90 m lange magere Fries voor mij om gekeurd te worden voor de mijnarbeid. Aan hem met zijn dikopliggende maar geheel normale aderen kon ik onmiddellijk aantonen, dat er één zin in genoemd artikel voorkomt die niet juist is, namelijk deze: „Hoe het bloed bij staande houding in een normale vena saphena stroomt, is niet bekend”. Ik paste op hem de proef van WILLIAM HARVEY toe. Ik drukte zijn strak gespannen v. saphena magna boven de binnen enkel dicht (waartoe tamelijke vingerkracht moest worden aangewend), ik streek het bloed omhoog uit de vena weg tot de eerste klep en nam toen de strijkende vinger weg, terwijl ik de drukkende ter plaatse liet. Het leeggestreken stuk, 8 cm lang, bleef leeg. De plaats van de genoemde klep promineerde vrij sterk. Toen liet ik de drukkende vinger los en onmiddellijk vulde het leeggestreken stuk zich *van onderen af*. Deze eenvoudige proef bewijst dat in de normale vena saphena bij een rechtopstaanden persoon het bloed naar het hart toe stroomt. Ik heb deze proef nooit op een college over physiologie of practicum horen vermelden of zien demonstreren. Men vindt haar in het oorspronkelijke boek van WILLIAM HARVEY dat zich met zijn vertalingen in onze Maatschappijbibliotheek bevindt 1).

Het was deze proef die DESCARTES ervan overtuigde, dat HARVEY gelijk moest hebben met het aannemen van een bloed*circulatie*. Als immers deze proef, zeg 5000 maal, herhaald wordt met steeds hetzelfde resultaat, dan heeft men 5000 maal een bloedvolume ter grootte van een behoorlijk potlood in de richting van het hart gestreken. Waar blijft al dit bloed, vroeg HARVEY zich af, indien het niet *rondloopt*?

Aan de onderarm kan men in het algemeen de proef gemakkelijker demonstreren. Dezelfde middag kwam een andere zwaar geaderde man ter keuring. Bij hem kon ik, bij de pols, de vena cephalica dicht drukkend, het bloed 21 cm ver wegstrijken juist tot even onder de anastomose met de vena mediana cubiti. De leeggestreken ader vertoont zich als een fijne groeve waardoor het bloed boven de klep deze te sterker doet bomberen. Toen ik de vinger aan de pols losliet, was de bloedgolf van daar tot aan de vena mediana cubiti te volgen. Die vulling duurde bij hangende arm iets meer dan 1 sec.

Kerkrade, 22 April 1947

B. VERAART

VARICES

Naar aanleiding van de beschouwingen van J. H. KLEBER omtrent varices lijken mij enkele opmerkingen wenselijk.

1) *Van de beweging van 't hert ende bloet*. Uit het Latijn vert. door N. VAN ASSENDELFT.